

Sociokulturní kompetence

Jazyková úroveň: A2/B1

Předpokládaný věk: 8., 9. ročník ZŠ, SŠ

Téma: Základní pozdravy a způsoby oslovení mezi blízkými lidmi

Časová dotace: 1–2 vyučovací jednotky (45–90 minut)

Cíle:

Jazykové cíle

1. Žák ví, co je pozdrav.
2. Žák ví, proč se pozdrav užívá.
3. Žák ví, v jakých situacích je vhodné pozdravit.
4. Žák ví, koho je vhodné pozdravit.
5. Žák zná pravidla, kdo koho zdraví jako první.
6. Žák zná základní pozdravy užívané při setkání i při loučení v určitých částech dne.
7. Žák rozlišuje zdvořilé (formální) a důvěrné (neformální) pozdravy.
8. Žák zná i způsoby neverbálního pozdravu.
9. Žák dokáže vhodně reagovat na pozdrav.
10. Žák si je vědom, že určité sociální skupiny mají své specifické pozdravy.
11. Žák ví, co je oslovení.
12. Žák ví, proč oslovujeme.
13. Žák ví, že k oslovení použijeme 5. pád.
14. Žák umí vytvořit 5. pád vybraných podstatných jmen.
15. Žák dokáže vybrat variantu oslovení, která je vhodná v konkrétní komunikační situaci.

Nejazykové cíle

1. Žák si osvojuje pravidla vhodné komunikace a zdvořilého chování.

Metodická doporučení k vybraným aktivitám

Cvičení 1

Proč se lidé zdraví? Koho zdravíte? Kdo vás zdraví? Kdy zdravíte? Které pozdravy znáte? Musíme zdravit pouze slovy? Jak jinak můžeme někoho pozdravit?

Žáci si uvědomují, že pozdrav je nedílnou součástí života v lidské společnosti. Zdravíme se při různých příležitostech a na různých místech. Pozdrav je projevem zdvořilého chování, vyjadřujeme jím úctu druhému člověku.

Žáci formou brainstormingu zapisují na tabuli různé pozdravy. Poté se za pomoci učitele zamýšlejí nad možnostmi třídění pozdravů podle různých kritérií – např. podle toho, zda se jedná o pozdravy užívané při setkání × loučení; pozdravy užívané mezi osobami cizími (formální) × blízkými (neformální); pozdravy užívané v různých částech dne.

Neslyšící žáci přidávají své znalosti o zdravení v českém znakovém jazyce – neslyšící se mezi sebou zdraví univerzálním pozdravem, který, je-li artikulováno slovo ahoj, znamená „ahoj“, ale není-li artikulováno se znakem žádné slovo, pak znamená podle situace „dobrý den“ nebo „na shledanou“.

Žáky upozorníme na to, že i ve slyšící společnosti je možné zdravit „beze slov“. A to pomocí navázání očního kontaktu a lehkého pokývnutí hlavou.

Cvičení 2

Diskutujte, a potom naznačte šipkou, kdo koho pozdraví první.

Žáci se seznamují s etiketou pozdravu. Naznačené situace nemusejí být jednoznačné, je možné o konkrétní situaci s žáky diskutovat.

Pevně je zakotveno, že muž zdraví ženu, mladší lidé starší osoby a podřízený zdraví jako první nadřízené.

„Některé možnosti jsou pak individuální. Muž by měl jako první pozdravit ženu i tehdy, je-li to jeho podřízená. Jinak by to mohlo být například v případě výrazného věkového rozdílu. To znamená, že velmi mladá podřízená by spíše měla jako první pozdravit nadřízeného muže vyššího věku. Záleží na tom, jestli daný muž je gentleman nebo jak někdo říká „ze staré školy“, v tom případě mu ani tak nebude činit problém pozdravit podřízenou dívku jako první.“

Určitě pozdraví mladší muž staršího a podřízený nadřízeného. Projevem úcty je pozdrav osobě společensky výše postavené. Bez přemýšlení zdravíme jako první tehdy, vstupujeme-li do (hlavně malých) uzavřených prostor, například do výtahu, a to jak při nástupu, tak při vystupování. Totéž platí i pro kupé ve vlaku, na chodbě domu či v čekárně před lékařskou ordinací.“

(Zdroj: <https://prazsky.denik.cz/z-regionu/pozdrav-je-zakladnim-projevem-slusnosti-20120324.html>)

Cvičení 3

Kdy zdravíme? Vyberte a zaškrtněte ty situace, ve kterých je vhodné pozdravit.

Žáci vybírají z konkrétních názorných a slovně popsaných situací, kdy je vhodné pozdravit, a kdy to naopak daná situace nutně nevyžaduje. Žáci si tak uvědomují, že způsob pozdravu vychází vždy z konkrétní dané situace – tedy místa, kde se nacházejí nebo do kterého vstupují, z množství lidí, kteří se na daném místě nacházejí apod. Zdravíme tím osobněji, čím menší a uzavřenější je společnost.

Cvičení 4

Doplňte na vynechané místo v textu slovo zdravíme × nezdravíme tak, aby bylo dané tvrzení A–F pravdivé.

Hlavním cílem cvičení je, aby žáci byli schopni rozlišit situace, ve kterých je/není vhodné pozdravit. Zároveň žáci trénují porozumění textu a doplňování chybějícího výrazu tak, aby byl výsledný text smysluplný.

Cvičení 5

Přečtěte si pozdravy v nabídce a pak si prohlédněte obrázky. V jakou denní dobu dané pozdravy použijete? Kdo s kým dané pozdravy použije? Napište vhodné pozdravy z nabídky k obrázkům. Pracujte ve dvojicích.

Žáci si ukotvují poznatky o pozdravech a jejich rozdělení podle různých kritérií – v tomto případě podle denní doby, ve které se dané pozdravy používají, a podle vztahu (formální /neformální) mezi osobami, které se zdraví.

Žáci mohou vymýšlet i jiné situace, ve kterých je vhodné pozdravy z nabídky užít – např. situaci k pozdravu *Dobrej.*, který ve cvičení nevyužijí.

Cvičení 6

Napište, jak oslovíte spolužáka nebo spolužačku, kteří sedí vedle vás.

V tomto cvičení zjišťujeme, zda jsou si žáci vědomi, že pro oslovení spolužáka/spolužačky užíváme formu 5. pádu jednotného čísla, a zda tuto formu dokážou vytvořit u rodných jmen, která se vyskytují v jejich třídě.

Podle počtu žáků/žákyn v třídě a množství času mohou žáci napsat oslovení pro všechny přítomné ve třídě, popř. pro žáky a žákyně z jiných ročníků, pro kamarády a kamarádky apod.

Cvičení 7

Poznáte, jak se jmenují dívky a chlapci, které oslovujeme následujícími jmény? Napište jejich jména na řádky vedle oslovení.

Cvičení žáky navádí k dalšímu uvědomění si, že pro oslovení používáme speciální tvar podstatného jména – 5. pád.

Cvičení 8

Napište, jak v chatu oslovíte kamarády a kamarádky, kteří mají tato jména. Použijte různé varianty jmen.

Cvičení trénuje dovednost tvoření 5. pádu vybraných vlastních jmen. Pravidlo pro tvoření 5. pádu by měli žáci znát, je možné je krátce zopakovat, popř. by měli být žáci schopni daná pravidla tvoření vyvodit z odstavce uvedeného výše u piktogramu *Pamatuj.* Zároveň žáci v tomto cvičení propojují znalosti o vlastních jménech a jejich variantách získané v předcházejícím pracovním listě (PL 14 *Jak se jmenuješ?*).

Další možná jména k procvičení: Kateřina, David, Tereza, Nikola, Tadeáš, Josef, Emílie apod.

Cvičení 9

Doplňte k situacím vhodné oslovení. Použijte slova z nabídky.

Žáci v tomto cvičení trénují dovednost rozpoznání a pochopení základní komunikační situace. Na základě tohoto pochopení poté vybírají z nabídky vhodnou formu oslovení v dané komunikační situaci.

Cvičení 10**Vyberte a zakroužkujte vhodnou odpověď.**

Žáci vybírají z nabídky možností vhodnou reakci. Zároveň se seznamují s různými ustálenými obraty, které se používají např. při zdvořilostní konverzaci při setkání nebo loučení. Je možné cvičení rozšířit, podrobněji vysvětlit a konkrétně ukázat užití všech obratů uvedených ve cvičení i některých dalších.

Další možné příklady situací:

Ve třídě:

„Dobré ráno, děti!“

- A) „Ahoj, pane učiteli!“
- B) „Dobrý den, paní učitelko.“
- C) „Dobře dojeďte!“

V obchodě:

„Na shledanou!“

- A) „Vítáme vás!“
- B) „Děkujeme a zase na viděnou!“
- C) „Ahojky, čauky!“

Doma:

„Dobrou noc, Verunko!“

- A) „Tobě taky, mami!“
- B) „Nazdar, dědo!“
- C) „Tak ať to dobře dopadne!“

Doma

„Tak já běžím, tati.“

- A) „Ahoj, a dobře se bav!“
- B) „Čau, rád tě vidím!“
- C) „Buďte zdraví!“

Cvičení 11

Zdraví se vodáci na řece, cyklisté na kole, běžkaři, když se míjejí ve stopě, běžci, když kolem sebe probíhají, rybáři, ale svůj specifický pozdrav měli například i komunisté. Zkuste vyhledat na internetu, jak se tyto skupiny lidí mezi sebou zdraví, a doplňte pozdravy do obrázků. Znáte ještě jiné pozdravy specifické pro určitou skupiny lidí?

Cílem bonusového cvičení je žáky upozornit na to, že různé společenské či zájmové skupiny lidí mají své vlastní specifické pozdravy.

Klíč k vybraným cvičením**Cvičení 2**

Naznačte šipkou, kdo koho pozdraví první.

- A) mladá žena → starý muž
- B) dítě → dospělý
- C) muž → žena
- D) podřízený → nadřízený
- E) pacient → lékař
- F) vcházející zákazník → prodavač
- G) číšník → zákazník
- H) žákyně → učitelka

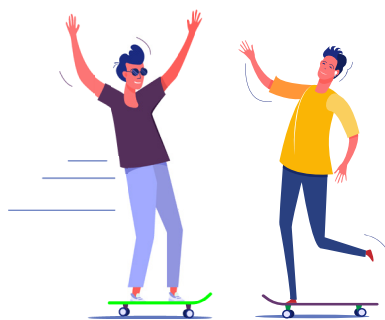
Cvičení 3 Kdy zdravíme? Vyberte a označte z dvojice situací tu, ve které je vhodné pozdravit.

<p>A Party</p> <p>žena vstupuje do klubu</p> <p>žena přichází ke skupince svých přátel</p> <p>☐ ☒</p>	<p>B Divadlo</p> <p>žena vstupuje do hlediště</p> <p>žena vstupuje do lóže</p> <p>☐ ☒</p>	<p>C Vlak</p> <p>muž vstupuje do vagonu</p> <p>muž vstupuje do kupé</p> <p>☐ ☒</p>
<p>D Autobus</p> <p>muž nastupuje do přeplněného autobusu MHD</p> <p>muž nastupuje do linkového autobusu k řidiči</p> <p>☐ ☒</p>	<p>E Nákupní centrum</p> <p>žena prochází nákupním centrem</p> <p>žena vstupuje do obchůdku</p> <p>☐ ☒</p>	<p>F Škola</p> <p>žákyně vstupuje do školy plné dětí</p> <p>žákyně vstupuje do třídy</p> <p>☐ ☒</p>

Cvičení 4 Doplňte na vynechané místo v textu slovo *zdravíme* × *nezdravíme* tak, aby bylo dané tvrzení A–F pravdivé.

- A) **Zdravíme** všechny známé i neznámé tam, kde se setkáváme o samotě tváří v tvář.
- B) **Nezdravíme** v místech, kde je hodně lidí a kde to není obvyklé – například v dopravních prostředcích, ve sportovních halách, na ulici ve městě.
- C) **Zdravíme** nahlas a zřetelně, tváříme se příjemně, usmíváme se.
- D) **Zdravíme** se tam, kde je málo lidí a kde jsou lidé v těsné blízkosti.
- E) Osamělého chodce při procházce lesem, neznámého člověka v chodbě domu a lidi čekající v čekárně u lékaře **zdravíme**, ale osamělého chodce na ulici ve městě **nezdravíme**.
- F) V tramvaji a v městském autobuse **nezdravíme**, ale ve venkovském autobuse, ve kterém sedí tři lidé, **zdravíme**.

Cvičení 5 Přečtěte si pozdravy v nabídce a pak si prohlédněte obrázky. V jakou denní dobu dané pozdravy použijete? Kdo s kým dané pozdravy použije? Napište vhodné pozdravy z nabídky k obrázkům. Pracujte ve dvojicích.

Čau. Ahoj. Ahojky.

Čau. Měj se. Ahoj.
Ahojky. Tak zatím pa.
Čauky. Čus. Zatím.

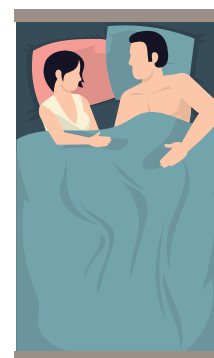
Dobrý den. Dobré ráno.
Dobré jitro.

Na shledanou.
Na viděnou.

Ahoj. Ahojky. Dobré
ráno. Dobré jitro.

Dobrou noc. Dobrou.

Cvičení 7 Poznáte, jak se jmenují dívky a chlapci, které oslovujeme následujícími jmény? Napište jejich jména na řádky vedle oslovení.

Jakube!	Jakub
Tomáši!	Tomáš
Vojtěchu!	Vojtěch
Honzo!	Honza/Jan
Jano!	Jana
Sofie!	Sofie
Ester!	Ester

Cvičení 8 Napište, jak v chatu oslovíte kamarády a kamarádky, kteří mají tato jména. Použijte různé varianty jmen.

Návrhy řešení:

Šimon: **Šimone, Šímo, Šimi**

Lukáš: **Lukáši, Luky**

Anna: **Anno, Aničko, Ani, Aninko, Andulo, Anynko**

Marie: **Marie, Maruško, Majko, Majo, Mášo**

Zdeněk: **Zdeňku, Zdendo, Zdeni, Zdeněčku**

Michal: **Michale, Míšo, Míšánu, Miško**

Viktorie: **Viktorie, Viki, Vikinko**

Martin: **Martine, Martínku, Marťo**

Dominik: **Dominiku, Domi, Domčo**

Žofie: **Žofie, Žofko, Žofinko**

Další jména:

Kateřina: **Kateřino, Kateřinko, Katko, Kačenko, Káto**

David: **Davide, Davidku, Dádo**

Tereza: **Terezo, Terezko, Terko, Teri**

Nikola: **Nikolo, Nikčo, Niki**

Tadeáš: **Tadeáši, Tádo, Tádíku**

Josef: **Josefe, Josíffku, Josko, Pepo, Pepíku, Pepčo, Pepíčku**

Emílie: **Emílie, Emilko, Emi**

Cvičení 9 Doplňte k situacím vhodné oslovení. Použijte slova z nabídky.

Cvičení 10 Vyberte a zakroužkujte vhodnou odpověď.

Na ulici: **B)**

V kavárně: **B)**

V ordinaci: **A)**

Na nádraží: **A)**

V práci: **C)**

Ve škole: **B)**

Doplňující příklady:

Ve třídě: **B)**

V obchodě: **B)**

Doma: **A)**

Doma: **A)**

Cvičení 11 Zdraví se vodáci na řece, cyklisté na kole, běžkaři, když se míjejí ve stopě, běžci, když kolem sebe probíhají, nebo rybáři. Viz též PL pro žáka.

Zkuste vyhledat na internetu, jak se tyto skupiny lidí mezi sebou zdraví, a doplňte pozdravy do obrázků. Znáte ještě jiné pozdravy specifické pro určitou skupiny lidí?

vodáci: **Ahoj!**

cyklisté: **Ahoj!**

běžkaři: **Stopa!**

běžci: **Ahoj!**

rybáři: **Petrův zdar!**

prázdné okénko: např. kněží: **Pozdrav Pánbůh!**, myslivci: **Lovu zdar!**